

Sp. zn. 5906/2017/VOP/HB
Č. j. KVOP-30760/2017
Datum 8. listopadu 2017

Vážená paní A.,

píši Vám ve věci podnětu, kterým jste se na mě obrátila dne 13. září 2017. Ve svém podání se dotazujete na řešení situace ohledně stravování Vašeho syna v mateřské škole. Požadujete, aby se Váš syn mohl stravovat v souladu s Vaším přesvědčením, školka však neposkytuje vegetariánskou stravu. Nepodařilo se Vám také dohodnout s ředitelkou MŠ na tom, že byste synovi donášela doma připravované jídlo v termoboxu.

Problém, na který ve svém podnětu poukazujete, není ojedinělý.¹ Při své činnosti se setkávám se stížnostmi rodičů, kterým nevyhovuje školou poskytovaná strava, a to v důsledku zdravotního stavu dítěte (např. potravinové alergie) nebo jeho přesvědčení (typicky požadavek na veganskou nebo vegetariánskou stravu). I když se mohu zabývat některými problémy souvisejícími se školstvím, otázky spojené s danou problematikou mohu přímo posuzovat pouze tehdy, jedná-li se o diskriminaci (více o mé působnosti se dočtete v příložených letácích).²

Z informací, které jste mi poskytla ve Vašem podání, vyvstává podezření, že jednání školy, kdy je Vašemu synovi znemožněno sníst společně s ostatními dětmi doma připravené jídlo, naplňuje definici nepřímé diskriminace. Zdůvodnění tohoto závěru se věnuji dále.

Školní stravování

Školní stravování, které je povinna zajistit právnická osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, je dětem v mateřských školách garantováno.³ Škola má však povinnost zajistit stravování pouze v zákonem daném rozsahu – především výdejem ve školní jídelně připravených jídel. Příprava jídel v rámci školního stravování se řídí výživovými normami a rozpětím finančních limitů na nákup potravin, které jsou stanoveny v příloze vyhlášky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.⁴ Výživové normy jsou stanoveny pro „klasickou“ stravu a pro laktoovovegetariánskou výživu. Vegetariánskou variantu lze uplatnit v případě, že s tím souhlasí všichni zákonní zástupci nezletilých strávníků nebo zletilí strávníci, nebo u provozovatelů stravovacích služeb, kde lze uplatnit podávání jídel

1 Školním stravováním se zabýval také Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 5. května 2011, č. j. 2 Aps 3/2010 – 112, publikovaný ve Sbírce rozhodnutí NSS č. 8/2011, roč. IX, dostupné z: www.nssoud.cz (v daném případě však byla požadována veganská strava).

2 Ustanovení § 1 odst. 5 a § 21b zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

3 Ustanovení § 122 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

4 Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů.

na výběr.⁵ Ředitel MŠ má v souvislosti se stravováním při přijetí dítěte povinnost stanovit na základě dohody s rodiči způsob a rozsah stravování dítěte tak, aby se dítě v době přítomnosti v mateřské škole stravovalo.⁶

Z výše zmíněného nevyplývá povinnost ředitelů MŠ vyjít vstříc všem požadavkům strážníků, kteří požadují speciální stravu z důvodu svého světonázoru. Škola nemá povinnost poskytnout dítěti vegetariánskou stravu (škola se může rozhodnout, zda bude vegetariánskou stravu poskytovat, přičemž zpravidla tak bude moci učinit pouze v případě, kdy umožňuje podávání jídel na výběr). Ředitelé MŠ jsou však povinni v součinnosti se zákonnými zástupci dětí alespoň v nejnižší možné míře vyhovět požadavkům těchto strážníků tak, aby se děti mohly ve školce stravovat.⁷ Dle mého názoru tuto nejnižší možnou míru součinnosti představuje umožnění konzumace doma připravené stravy v prostorách školní jídelny.

Zákaz diskriminace

Obecným předpisem upravujícím právo na rovné zacházení je antidiskriminační zákon.⁸ Aby bylo možné uvažovat o diskriminaci ve smyslu tohoto zákona, je třeba, aby namítané nerovné zacházení znevýhodňovalo osobu vymezenou některým ze zákonem vymezených diskriminačních důvodů⁹ (v případě požadavku na vegetariánskou stravu je tímto důvodem světonázor¹⁰), a to v zákonem daných oblastech (školní stravování lze zařadit pod oblast přístupu ke zboží a službám nabízeným veřejnosti¹¹).

Nepřímou diskriminací se rozumí takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe (ve Vašem případě zákaz konzumace z domu donesených potravin) je z některého z diskriminačních důvodů osoba znevýhodněna oproti ostatním. Nepřímou diskriminací není, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.¹² Legitimní cíl by v případě zákazu konzumace vlastních potravin mohl představovat požadavek zajištění pořádku a bezpečnosti v jídelně, prostředky k jeho dosažení však nejspíše nelze považovat za přiměřené ani nezbytné, pokud je donáška umožněna jiným dětem. Legitimní cíl bezpochyby představuje také ochrana zdraví strážníků. Nedomnívám se však, že by krátkodobé skladování bezmasého jídla v termoboxu mohlo být ze zdravotního hlediska závadné.

5 Příloha č. 1 vyhlášky č. 107/2005 Sb., o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů.

6 Ustanovení § 4 vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

7 Tato povinnost vyplývá z ustanovení § 4 vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

8 Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů.

9 Ustanovení § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona.

10 Otázkou, zda lze vegetariánství a veganství považovat za světonázor ve smyslu antidiskriminačního zákona, jsem se zabývala ve zprávě o nezjištění diskriminace ze dne 14. dubna 2016, sp. zn. 6799/2014/VOP, dostupné na: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/3976>.

11 Ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 písm. j) antidiskriminačního zákona.

12 Ustanovení § 3 odst. 1 antidiskriminačního zákona.

Za důležité ve Vašem případě považuji také to, že Vámi požadovaný způsob stravování nepředstavuje pro mateřskou školu žádné (případně minimální) zatížení navíc – jídlo není třeba ohřívat ani skladovat v ledničce.

Jak se proti postupu školy bránit?

V případě, kdy strava poskytovaná ve škole nevyhovuje nárokům dětí a jejich zákonných zástupců, je nejefektivnějším způsobem, kterým lze tento rozpor odstranit, uzavření dohody o způsobu stravování. Škola sice dle zákona nemusí vyjít požadavkům dítěte v oblasti stravování vstříc, na druhé straně zákon některé vstřícné kroky nevylučuje. V případě neshod při jednání se zástupci školy se lze obrátit také na jejího zřizovatele. Pokud se individuální dohody nedaří dosáhnout (tak jako ve Vašem případě), můžete se obrátit na Českou školní inspekci, jež může v rámci své působnosti prověřit dodržování platných právních předpisů na úseku školního stravování. Informace o tom, jak se lze na Českou školní inspekci obrátit, naleznete zde: <http://www.csicr.cz/cz/O-nas/Informace-Stiznosti/Podani/Stiznosti,-podnety,-petice>. V případě inspekční činnosti konané na základě stížnosti prošetřuje Česká školní inspekce jednotlivá tvrzení uvedená ve stížnosti a výsledek šetření předává zřizovateli k dalšímu řízení. Zřizovatel informuje Českou školní inspekci o vyřízení stížnosti a o případných opatřeních přijatých k nápravě.

Vážená paní A., plně rozumím tomu, že je nastalá situace pro Vás velmi nepříjemná. V tuto chvíli Vám doporučuji obrátit se na Českou školní inspekci, která může postup mateřské školy prověřit, a to z pohledu nejen antidiskriminačního zákona. Pokud nebudete s postupem České školní inspekce spokojená, můžete se na mě znovu obrátit. Na činnost tohoto úřadu se má působnost vztahuje, mohu tedy prověřit, zda v konkrétním případě postupovala Česká školní inspekce v souladu se zákonem. Pokud byste měla ve věci jakýkoliv dotaz, můžete kontaktovat pověřenou pracovníci Kanceláře veřejného ochránce práv Mgr. Hanu Barblcovou na adrese hana.brablцова@ochrance.cz nebo na tel. č. 542 542 251.

S pozdravem

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Přílohy

Jak se obracet na veřejného ochránce práv
Rovné zacházení a ochrana před diskriminací
Školství